

הארץ

לא ביד קלה אני כותבת שורות אלה. כעורכת דין בישראל, קיבלתי חינוך עומק המכבד את פסקי הדין של בג"ץ, בין אם ההכרעה מוצאת חן בעיני ובין אם לאו. בין אם הסכמתי ובין אם חלקתי עליה. ותמיד, ביני לביני, הותרתי מקום לשאלה שמא אני היא הטועה, והכרעת השופטים היא הצודקת. אך הפעם אין מדובר רק בהכרעה משפטית. הכרעת בג"ץ בעניין השיקולים המותרים לשר החינוך לשקול בבואו לחלוק על הכרעת חברי ועדת פרס ישראל, גרמו לי לזעזוע רגשי.

חברי ועדת פרס ישראל עתרו לבג"ץ נוכח סירובו של שר החינוך, יואב גלנט, לאשר את החלטתם להעניק לפרופ' עודד גולדרייך את פרס ישראל, בנימוק שהוא חתם על עצומה המהווה: "תזכורת" וקריאה לאיחוד האירופי להפסיק שיתופי פעולה של מוסדות או תוכניות הקשורים לאיחוד עם אוניברסיטת אריאל בשומרון". בג"ץ קצב לגלנט 30 יום לשקול את החלטתו וכך נימק: "בהינתן שקריאה לחרם עשויה בנסיבות מסוימות, ומבלי לקבוע מסמרות בשלב זה, להיכנס בגדרן של אותן נסיבות חריגות שבהן ניתן יהא לשקול שיקולים שאינם מקצועיים גרידא".

עמדתו של פרופ' גולדרייך, מבלי לנקוט עמדה ביחס אליה גופא, הינה עמדה פוליטית המבטאת בדרכה את התנגדותו להמשך כיבוש הגדה המערבית בידי ישראל ומפעל ההתנחלויות. מכאן שהנושא האמיתי לגביו הביע גולדרייך עמדה שלילית היא הכיבוש וההתנחלויות, וזהו הנושא שקורע את החברה הישראלית מזה 53 שנה. מהחלטת בג"ץ מתחייבת המסקנה שלשיטתו הפרת חוק החרם (אומנם: "בלי לקבוע מסמרות בשלב זה") היא בבחינת מעשה כה חמור, שייתכן, או אף קרוב לוודאי, שמאפשר לשר החינוך לשלול את הפרס מידי מי שנקבע שזכאי לו.

עוד כתבות בנושא

- המדינה אינה רק גלנט או מירי רגב
- הגנרל המקסיקני קסטנייס
- פרופ' גולדרייך: גלנט חיפש תירוצים, פרס ישראל נמנע ממני רק בגלל דעותיי השמאלניות

מה ייחודו של חוק החרם, שבג"ץ מצא, על פניו, שיש חומרה כה מיוחדת, המגיעה לכדי "נסיבות חריגות" המאפשרות לשלול את הפרס? אולי כדאי להזכיר שחוק החרם עבר בחינת חוקתיות על-ידי בג"ץ על חודו של קול; שהסתייגויות ממנו נשמעו מקצה עד לקצה; ועמדה שלילית כלפיו נשמעה גם בדעת המיעוט של אותה הכרעה. רבים מהשוללים סבורים היו אז, ולא פחות היום, שעצם החוק מצר את חופש הבעת הדעה הפוליטית וחופש הביטוי בישראל, ואינו הולם חברה דמוקרטית המאפשרת לשוק של דעות להתקיים בשיח הציבורי שלה.

אם כך, חוק כה שנוי במחלוקת הוא החוק המהולל שהפרתו מהווה "נסיבות חריגות" המצדיקות פסילת חוקר מצטיין ומוערך מלקבל את ההכרה והתודה הציבורית על מחקריו וגילוייו? זאת ועוד, אם עבר גולדרייך על חוק החרם, וכיבודו כה חשוב וחינוכי למדינת ישראל, יכול מי שסבור שהתנהגותו פגעה בו והתמלאו תנאי חוק החרם, לתבוע את הפרופסור בגין עוולה אזרחית. אך דווקא שלילת הפרס מאפשרת למדינה להעניש את גולדרייך מבלי שהטענה כי הפר את החוק עברה מבחן של בית משפט, ולא ניתן לו יומו בבית המשפט. מהי סמכותו של שר החינוך לקבוע אם פלוני הפר את החוק אם לאו, לפני שבית משפט מוסמך בדק את השאלה הזאת והכריע בה?

הרושם המתקבל הוא שחופש הביטוי בישראל, לו קשר בג"ץ כתרים הרבה עד הלום, קיים כל עוד אתה מחזיק בדעות ימניות ותומך התנחלויות ובכיבוש. שאחרת, אתה עלול להיות מוקע באות הקין של "שמאל", של אנטי פטריוט, של מי שמעז להפר את חוק החרם. והיום נוסף, שגם פרס ישראל לא תקבל.

קצרה בינתי מלהבין. לפני חודשים ספורים קבע אותו בג"ץ, בהרכב 11 שופטים ופה אחד, כי גם כתב אישום מורכב, חמור, ורב הסעיפים נגד ראש ממשלה בעבירות של שוחד, מרמה והפרת אמונים - אין בו כדי לפסול נאשם בפלילים מלכהן בתפקיד הרם ביותר במדינה. העדויות שעולות בימים אלה בבית

המשפט המחוזי בירושלים משרטטות עיסוק אובססיבי של הנאשם בהשתלטות שיטתית על תשתית של אמצעי תקשורת ובפיקוח יום-יומי על כל מה שנכתב בו עליו, על אשתו ובנו. ובכל זאת, לא נמצא לו לבג"ץ ה"זיז" המשפטי לתלות עליו את פסלותו וחוסר כשירותו מלכהן כראש ממשלה. מאידך, השקפתו של פרופ' גולדרייך - לפיה המשך הכיבוש של עם אחר, שליטה צבאית בו כבר 53 שנה, גזילת אדמותיו והקמת ההתנחלויות - היא הרע בהתגלמותו ולכן הוא פסול מלקבל את פרס ישראל.

החלטת בג"ץ מובילה אותי למחשבה המכאיבה, שכאשר ועדת פרס ישראל מוצאת אדם להיות ראוי לקבלת ההוקרה החברתית הטמונה בו, ושר החינוך שולל ממנו את קבלתו, כנראה שהמועמד היה יותר מראוי לקבלו.